

FÄRRE FUSIONER ÄVEN 1971

1970 minskade antalet fusioner och även 1971 kan konstateras en minskning, förklarar civilekonom Siv Gustafsson, verksam inom Industriens Utredningsinstitut.

-Bristen på kapital var mindre än under 1970. Konkurrensen hårdnade och arvsskatten skärptes. Allt pekade mot en ökning i fusionsverksamheten. Men företagen var inte villiga att expandera. Och börs pessimismen under 1971 medförde dåliga finansieringsmöjligheter.

Antalet fusioner som har ökat under hela 60-talet gick ned 1970, då man bara noterade ungefär två tredjedelar av siffran för 1969. Och under 1971 har antalet fusioner varit ännu mindre, eller ungefär 60 procent av antalet år 1969. Utvecklingen under hela efterkrigstiden framgår av nedanstående diagram.

Totala antalet samgåenden, dvs summan av fusioner och samarbetsavtal, uppgick under 1969 till 396 och under 1970 till 336. För 1971 är motsvarande antal 237,

en siffra som med all sannolikhet kommer att justeras uppåt med cirka 20 procent då informationen i de börsnoterade företagens årsredovisningar blir känd.

■ Internationella fusioner

Fusioner över gränserna svarade under 1970 för en i förhållande till tidigare år exceptionellt liten andel av totalantalet, endast 8 procent. Men 1971 är siffran 15 procent, vilket betyder samma andel som under 1969.

Börsföretag gick samman

Under 1971 har det i två fall inträffat att börsföretag sammanslagits med varandra och därmed minskat antalet på börsen noterade företag.

■ Balken blev trea

Det andra fallet var samgåendet mellan ABV och Armerad Betong. Båda försvinner från börslistan och ersätts av AB Balken. Det nya företaget får 8900 anställda och blir därmed trea i byggnadsentreprenadbranschen. Större är endast Skånska Cementgjuteriet med 20 150 anställda och BPA med 20 000 anställda.

■ Pripps breddar

Det ena var Pripps köp av Fannyudde. På Pripps motiverade man köpet med en strävan efter att bredda verksamheten. Produktionen av mellanöl ansågs vara ett alltför osäkert kort - möjligheten av plötsliga förändringar i lagstiftningen innebär stora risker.

■ USA-köp av familjeföretag

Ett tredje uppmärksammat fall var General Foods köp av familjeföretaget Victor Th. Engwall & Co - med Gevalia kafferosteri och Kockens kryddor. Företaget hade en omsättning på 265 mkr och 450 anställda.

Fusioner 1970 och 71					Samgåenden 1971 (Prel. siffror)							
Slutliga siffror 1970	Preliminära fusioner 1970	Preliminära fusioner 1971	Proc. slutliga fusioner 1970	Proc. prelim. fusioner 1971	*)A. Köp/sammanslagning av svenska företag B. Köp/sammanslagning av delar sv. företag C. Svenska företags köp av utl. företag D. Utländska företags köp av sv. företag E. Avtal om samverkan mellan sv. företag F. Avtal om samv. mell. sv. och utl. företag						Summa	Procent
					*)A	*)B	*)C	*)D	*)E	*)F		
		1		0							1	0
90	80	59	37	31							1	0
4	4	16	2	8							80	34
30	29	38	11	20							18	8
8	7	5	3	3							28	20
22	22	7	9	4							45	20
25	24	20	10	10							8	3
23	22	20	9	10							7	3
3	3	6	1	3							14	10
21	20	15	8	8							17	10
15	9	1	6	0							4	2
11	11	5	4	3							11	8
											1	0
											4	2
											11	8
											1	0
											4	2
											4	2
											126	100

Källor: Bearbetning av pressuppgifter samt Hagbarth & Son: Köp och försäljning av företag, samarbetsavtal kvartal 1-3. 1971.

Investeringsviljan avgör företagsköp

En försäljning av ett företag till ett annat företag kan ses som en marknads-transaktion. De företag som utbjuds till försäljning är vanligtvis små och medelstora familjeföretag. Som motiv anger säljarna oftast att generationsväxlingar omöjliggörs på grund av de höga arvs- och förmögenhetsskatterna. Eller också är konkurrensen för hård – huvudsakligen då importkonkurrensen. Kapitalbrist är ett tredje motiv som brukar anges.

Generationsväxlingarna är oberoende av konjunkturen och kapitalbristen bestäms av restriktioner via penningpolitiken. En hårdare konkurrens är däremot vanligen ett resultat av lågkonjunkturen eftersom den totala efterfrågan då är mindre än normalt.

På grund av hårda kreditrestriktioner gjorde sig en kapitalbrist kännbar under 1970. Någon liknande situation borde egentligen inte ha förelegat under 1971. Den låga privata konsumtionen bör då ha gjort att en mängd företag upplevt konkurrensen som hårdare än normalt. Utbudet av företag skulle därför rimligen ha varit större än annars.

I samma riktning verkar den skärpning av arvsskatterna som genomfördes den 1 januari 1971. Antalet varsel om nedläggningar som inrapporterats till AMS har varit större under 1971 än under något annat år hittills. Under perioden januari – oktober 1971 uppgick antalet varsel till 285. Under samma period 1970 var siffran 229 (hela året: 352). Varselstatistiken, som började 1960, kan tas som en indikator på utbudet av företag till försäljning.

Antalet fusioner skulle således ha varit ovanligt stort både under 1970 och 1971. Nedgången i fusionsverksamheten måste därför sökas på efterfrågesidan.

För en potentiell köpare utgör ett företagsinköp en investering, en extern expansion som genomförs som ett alternativ till att själv bygga upp en ny kapacitet. Investeringar i extern expansion, dvs företagsköp, bör därför göras vid samma tidpunkt som man från företagets sida skulle välja för att expandera kapaciteten. Ett sådant läge råder då framtidsutsikterna bedöms som goda.

■ Låg investeringstakt

Detta resonemang talar för att fusionerna borde ha ett samband med industrins bruttoinvesteringar. Antagandet stämmer för den investeringsutveckling som man kunde se 1965-1969. Men för åren 1970 och 1971 stämmer det inte. Investeringarna har faktiskt ökat under dessa år – fast inte så mycket som man i allmänhet hade förväntat sig.

Eftersom det är de större företagen, dvs de potentiella köparna, som enligt konjunkturrapporten bär upp hela denna investeringsökning, borde man ha väntat sig en ökning i fusionsutvecklingen i stället för tvärtom.

En möjlig förklaring till det förvånansvärt låga antalet sammanslagningar kan vara att investeringsökningen trots allt är så liten att dess absoluta nivå fortfarande är ett tecken på att företagen bedömer framtidsutsikterna som osäkra.

Finansieringsmöjligheterna är en annan faktor som kan ha inverkat på de två senaste årens fusionsverksamhet. Låga börskurser gör det dyrt att finansiera företagsköp genom betalning i egna aktier, vilket normalt är en mycket vanlig betalningsform. Under 1970 borde även kontantbetalningar ha erbjudit problem eftersom kreditläget då gjorde det svårt att låna pengar.

Mindre andel för verkstäder

Verkstadsindustrin har under 1971 svarat för en mindre andel av fusionerna än vad som brukat vara vanligt under tidigare år. Det normala var då att ungefär hälften av fusionerna kunde hänföras till denna bransch. Men i år återfinns man där bara en tredjedel av det totala antalet, ett förhållande som liknar det under 1970. Minskningen under båda dessa år kan således i huvudsak förklaras av förändringarna inom denna tungt vägande bransch.

■ Febril aktivitet i byggmaterialbranschen

En annan avvikelse från 60-talets mönster noterades under 1970 och fortsatte under 1971. Det var den ovanligt starka fusionsaktiviteten inom träindustrin. Branschen har i år svarat för 20 procent av antalet fusioner, jämfört med 11 procent förra året och bara 7-8 procent under 60-talet. En stor del av denna verksamhet tillkommer Beijer Byggmaterial AB, som köpt upp ett flertal byggmaterialfirmor. Fusioner har även förekommit mellan andra företag i byggmaterialbranschen. Och tillsammans med Beijer Byggmaterial svarar dessa för två tredjedelar av det totala antalet fusioner inom träindustrin. Bland de övriga märks några sågverk och möbelföretag.

■ Storfusion inom Teko

I likhet med 1970, men i motsats till 60-talet, har antalet sammanslagningar inom textil- och konfektionsbranschen i år varit relativt stort. Bildandet av Sweteco utgjorde den största fusionen. Fem av våra största konfektionsfirmor samlades till ett företag: Saxylle-Kilsund, Oscar Jacobson AB, Konfektions AB Rang, Young Lady-koncernen – med Hettebrands och Upsala Kappfabrik – samt den under fjolåret bildade koncernen av AB Cewokappor, Tebewe-modeller och Sahlins. Senare under året inköptes också Schwartzman & Nordström med Pingvin och Tiger. Efter fusionen har Sweteco 2330 anställda och en omsättning på 160 miljoner kronor. □

